

C 10187. Důsledky odstoupení od smlouvy o převodu cenných papírů

Odstoupením od smlouvy o převodu cenných papírů zaniká právní titul, na jehož základě nabyt účastník smlouvy vlastnické právo, a obnovuje se původní stav.

§ 48 odst. 2 ObčZ

cenné papíry, odstoupení od smlouvy

Usnesení ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1295/2010

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátu složeném z předsedkyně doc. JUDr. Ivany Štenglové a soudců JUDr. Filipa Cilečka a JUDr. Petra Šuka v právní věci žalobkyně společnosti **VIRIBUS UNITIS - investiční poradenství, s. r. o.**, se sídlem v Praze 1, Spálená 51, PSČ 110 00, identifikační číslo osoby 49 68 96 65, zastoupené Mgr. Ladislavem Pavlů, advokátem se sídlem v Praze 1, Revoluční 13, PSČ 110 00 proti žalované společnosti **SUXESS spol. s r. o.**, se sídlem v Praze 10, Ke skalkám 62, identifikační číslo osoby 65 40 88 02, zastoupenému JUDr. Tomášem Davidem, advokátem se sídlem v Praze 1, Dlážďená 4, o vydání cenných papírů, o zaplacení 13.665.502,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 53 Cm 2/2005, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. října 2009, č. j. 9 Cmo 119/2009-949, takto:

Dovolání **se odmítá.**

Odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud výrok I., rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. října 2008, č. j. 53 Cm 2/2005-816 v části, kterou byla žalované uložena povinnost vydat 48.214 kmenových zaknihovaných akcií na majitele ISIN CZ 0005088559 emitenta TOMA a. s., identifikační číslo 18 15 28 13, se sídlem v Otrokovicích Třída Tomáše Bati 1566, PSČ 765 82, o jmenovité hodnotě každé akcie 1.000,- Kč - dále jen „akcie“ (druhý výrok) Odmítl odvolání žalované proti výroku II., kterým soud prvního stupně zamítl žalobu na vydání 52.011 kusů akcií (třetí výrok). Ve zbývajícím rozsahu zrušil rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (první výrok).

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1. Mezi žalobkyní jako prodávající a žalovanou jako kupující byla uzavřena dne 10. prosince 1996 smlouva o prodeji 100.225 kusů akcií. Tato smlouva nebyla „žádným způsobem změněna“ a „k odkladu splatnosti kupní ceny nedošlo“.

2. Žalovaná neuhradila kupní cenu ve výši 4,510.125,- Kč, splatnou nejpozději do 30. dubna 1997.
3. Žalobkyně dne 28. listopadu 2000 od smlouvy písemně odstoupila.
4. Jednatel žalované stvrdil na listině o odstoupení svým podpisem její převzetí.
5. Žalovaná akcie žalobkyni nevrátila a postupně je zcizovala prostřednictvím RM-Systému, a. s. K. K. za cenu mnohonásobně převyšující mezi účastníky sjednanou kupní cenu.
6. Žalobkyně se domáhá zaplacení ceny, kterou žalovaná za akcie utržila.

Odvolací soud se ztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně a shledal žalobu na vydání 48.214 akcií důvodnou. Dovodil, že k tvrzenému vydržení akcií žalovanou nedošlo. Uzavřel, že v obchodních vztazích zaniká smlouva odstoupením ex nunc a poté, co žalobkyně od smlouvy odstoupila, již žalovaná nebyla oprávněným držitelem akcií (držitelem v dobré víře), a proto nepřicházelo vydržení v úvahu.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Co do jeho důvodu odkázala na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a 241a odst. 3 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“).

Za otázky zásadního právního významu dovolatelka považuje posouzení, zda:

1. Se lze domáhat vrácení plnění z kupní smlouvy o koupi cenných papírů, která zanikla odstoupením, „vlastnickou žalobou“ nebo žalobou na vydání bezdůvodného obohacení“ či zda je možné si vybrat kteroukoli z těchto žalob,
2. Se odstoupením od kupní smlouvy o koupi cenných papírů obnovuje vlastnické právo prodávajícího k převedeným cenným papírům, či zda ke změně vlastnictví dojde až vrácením cenných papírů,
3. Je soud prvního stupně vždy povinen poučit účastníky o právní kvalifikaci uplatněného nároku.

Dovolatelka podrobuje kritice postup odvolacího soudu, který odmítl provést důkaz znaleckým posudkem o ověření pravosti podpisu jejího jednatele ing. P. Š. na listině odstoupení od kupní smlouvy, jímž chtěla prokázat, že „k platnému odstoupení od smlouvy nedošlo“. Tvrdí, že splatnost kupní ceny akcií byla dohodou účastníků „odsouvána“. Poukazuje na to, že v průběhu řízení zpochybnila aktivní legitimaci žalobkyně, proto, že „nebylo jisté“ zda byla aktivně legitimována v době podání žaloby, když svou pohledávku za dovolatelkou postoupila na společnost PROTON, spol. s r. o. Dohoda o postoupení pohledávky byla dle tvrzení žalobkyně dohodou jejích účastníků zrušena až dne 21. prosince 1998. Společnost PROTON, spol. s r. o. však prokazatelně evidovala pohledávku za žalobkyní v nominální hodnotě 4,510.125 Kč ve svém účetnictví ještě v roce 2001. S ohledem na výše uvedené se dovolatelka domnívá, že došlo k vydržení akcií.

Dale pak dovolatelka namítá, že byla zkrácena na svých procesních právech tím, že ji odvolací soud náležitě nepoučil o změně právní kvalifikace, když v průběhu řízení před soudem prvního stupně byla přesvědčena, že uplatněný nárok je nárokem na vypořádání vztahů po odstoupení od smlouvy, tedy o vydání bezdůvodného obohacení a v řízení před odvolacím soudem se setkala s tím, že jde o vlastnickou žalobu, „která se nepromlčuje“.

Navrhuje, aby dovolací soud zrušil druhý výrok rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku usnesení ve věci samé může být přípustné pouze podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. [o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde], tedy tak, že dovolací soud - jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) - dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Otázky, jež dovolatel předkládá Nejvyššímu soudu, však napadené usnesení zásadně právně významným nečiní.

Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se podává, že dovolací přezkum je zde předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročez způsobilým dovolacím důvodem je ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Jen z pohledu tohoto důvodu, jehož obsahovým vymezením je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), je pak možné - z povahy věci - posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně významné. Naopak zde nelze účinně uplatnit námitky proti skutkovým zjištěním způsobem, který předjímá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., stejně jako důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jestliže tvrzené vady procesu získání skutkových zjištění (zejména provádění a hodnocení důkazů) nezahnují podmínku existence právní otázky zásadního významu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 7. března 2006, sp. zn. III. ÚS 10/06, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod číslem 130).

Námitkami, jimiž dovolatelka vytýká odvolacímu soudu, že neprovedl navržený důkaz, že ji neinformoval o „změně právní kvalifikace“ uplatněného nároku, že se nevypořádal s některými námitkami a že nebyl pořizován zvukový záznam na trvalém nosiči, vystihuje dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jenž nemá u dovolání přípustného toliko podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. - nezahrnují-li otázku zásadního právního významu - zásadně k dispozici, (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 7. března 2006, sp. zn. III. ÚS 10/06, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod číslem 130 a ze dne 15. listopadu 2007, sp. zn. III. ÚS 372/06).

O tom, které z navržených, popřípadě dalších důkazů provede, rozhoduje podle ustanovení § 120 odst. 1 věta druhá o. s. ř. soud. K tomu Nejvyšší soud dodává, že dospěl-li odvolací soud k závěru, že provedení navrženého důkazu není ke zjištění skutkového stavu nutné, využil svého práva daného mu v citovaném ustanovení a takový postup je v souladu s právem. Právo soudu rozhodnout o tom, které z navrhovaných důkazů provede, vyplývá i z ústavního principu nezávislosti soudů podle čl. 82 odst. 1 Ústavy České republiky (viz nálezy Ústavního soudu II. ÚS 56/95, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. IV. str. 259).

Výhrady dovolatelky zpochybňující správnost učiněných skutkových zjištění týkajících se doručení odstoupení od smlouvy, jsou podřaditelné dovolacímu důvodu podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Uvedený dovolací důvod ovšem v případě posuzování přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. použitelný není.

U dovolatelem předestřených otázek Nejvyšší soud zásadní právní význam neshledal.

Již ve stanovisku svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 28. června 2000, Cjpn 38/98, uveřejněném pod číslem 44/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve znění opravy uveřejněné v sešitě č. 2, ročníku 2001, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (str. 85-86 /129-130/), Nejvyšší soud uzavřel, že odstoupením od smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti zaniká právní titul, na jehož základě nabyl účastník smlouvy vlastnické právo, a obnovuje se původní stav. Tento závěr se obdobně uplatní i pro smlouvu o převodu cenných papírů.

V projednávané věci se žalobkyně domáhala vydání akcií. Poté soud připustil změnu žaloby, se žalobkyně domáhá ohledně akcií, které žalovaná převedla na jinou osobu, zaplacení v žalobě uvedené částky. Následně soud prvního stupně rozhodl o povinnosti vydat akcie, které měla v době vydání rozhodnutí žalovaná v držbě a o vydání prospěchu, které nabyla zcizením zbývajících akcií. Došlo-li odstoupením od smlouvy k obnovení vlastnického práva žalobkyně k akciím, je správný závěr odvolacího soudu, že se žalobkyně domáhá vydání akcií „nepochybně jako vlastníků“, aniž by tento závěr jakkoli vypovídal o změně právní kvalifikace nároku odvolacím soudem, jak namítá dovolatelka. Její námitka v tom směru tedy není důvodná.

Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako nepřipustného.

O nákladech řízení dovolací soud nerozhodoval; rozhodne o nich soud prvního stupně v řízení pokračujícím v rozsahu zrušené části jeho rozhodnutí.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.